

VOJENSTVÍ DOMA A V CIZINĚ.

Major Vojtěch HOLEČEK:

Generální inspektor dr. J. S. Machar.

18. srpna roku 1919 nastoupil dr. J. S. Machar úřad generálního inspektora branné moci — 20. listopadu roku 1924 na vlastní žádost byl tohoto úřadu zproštěn.

Jaký měl dr. J. S. Machar program pro vojenskou funkci, kterou přijal na práci, ba na rozkaz našeho nejvyššího velitele, presidenta republiky? Byl tento program do posledního bodu realizován? Hle, otázky, které jest snadno přímo postavit, ale méně snadno přímo zodpovědět.

Je nepochybné, že Machar zasahoval po 5 let své činnosti v armádě do našich věcí vojenských hluboko a pronikavě. Je jisto, že nit působení Macharova bude lze stopovati ve všech oborech našeho vojenství, jichž se dotkla ruka generálního inspektora, s onou zřetelností a logickou důsledností, kterou se vyznačuje jenom práce lidí, kteří znají svůj cíl a dovedou za něj bojovat. Konečně Machar sám v příležitostných projevech leccos ze svého programu řekl, leccos napověděl. Ale i kdybychom si vzali na pomoc všechny příslušné archivy ode dne jmenování Macharova generálním inspektorem do posledního dne likvidace jeho úřadu, obáváme se důvodně, že podáme obraz kusý. Mnoho — a snad nejvíce — z činnosti Macharovy zůstává skryto v úzké a našim očím nepřístupné koordinaci s nejvyššími našimi vojenskými hodnostáři, s ministrem národní obrany a s náčelníkem hlavního štábu, s nimiž generální inspektor tvořil trojilný sbor, dirigující organizační i duchovní budování naší armády.

V tom se právě zakládal jistý individualismus našeho vojenského organismu, že funkce generálního inspektora branné moci byla vytvořena oddělně od pojmu, jež představuje generální inspektor v armádách jiných, především v armádě francouzské. Konečně kompetence úřadu generálního inspektora měnila svůj obsah, vyvíjela se po míře toho, jak naše branná moc spěla ke konsolidaci a k jistému výrazu stability našeho branného zřízení.

Úřad generálního inspektora byl založen výnosem vojenské kanceláře presidenta republiky ze dne 31. prosince r. 1918, podle kterého „generální inspektor československých vojsk“ — jak znělo oficiální jeho pojmenování — byl podřízen přímo presidentu republiky. Kompetence úřadu byla stanovena novým výnosem vojenské kanceláře čis. 2 z r. 1919; dávala generálnímu inspektoru postavení jákéhoho důvěrníka nejvyššího velitele, generální inspektor byl výkonným orgánem presidenta republiky, který vedle funkcí inspekčních měl právo zastupovati ministra národní obrany a vésti celou řadu odborů, které dnes jsou organizačně včleněny v ministerstvo národní obrany a v hlavní štáb. Nechybíme snad, jestliže v analýsě této původní kompetence dospějeme k úsudku, který vidí základ činnosti generálního inspektora ve dvou hlavních principech: v principu záruky nutné stabilisace programové práce vojenské a v principu rozsáhlé organizační pravomoci.

V nevykvašených a nejistých politických poměrech poválečných osoba ministra národní obrany byla vydána, či mohla býti vydána jistě takové fluktuaci názorů a ideových směrnic, že subtilní práci výstavby obrany mladé republiky

hrozilo nebezpečí příliš silných a proto nezdравých politických vlivů. Mimořádné postavení generálního inspektora mohlo tu tvořit jistě protiváhu nutné programové stability, a politická výraznost, kterou byla nadána jeho funkce, byla s to aby paralysovala nezdravé politicko-stranické interesement ve věcech vojenských.

Na druhé straně pravomoc generálního inspektora byla v nedosti jasné definovaném svém rozsahu přechodná. Směřovala právě k tomu, aby generální inspektor pomáhal organizovati vojenskou administrativu a snažil se jí vésti k definitivním formám, které znamenaly konec organizačního chaosu, konec experimentování v embryonických principích velikých i malých, které tedy docela automaticky znamenaly zúžování plných moci generálního inspektora — po míře toho, jak bod za bodem jeho program byl uskutečňován a plněn.

V této době horečného organizačního úsilí je postavena v čelo úřadu osobnost tak vynikající a výrazná, jakou byl dr. J. S. Machar. Není třeba připomínati historii armády z r. 1919 — dobře je známo, jaké těžké doby to byly: S napětím všech sil bylo využíváno k obraně země slabých sil francouzských a italských legii a všeho toho, co se dalo vytěžit ze zmučených a roztržštěných sil národa. Organizace armády teprve začínala, veliké naděje kladený v pomor a úspěštilou podporu vojenských odborníků spojené s námi a duchově i politicky spřátelené armády francouzské.

Dr. J. S. Machar nastupuje svůj úřad 18. srpna r. 1919, a 2. září je vydán výnos presidia ministerstva národní obrany (č. j. 33.727), který funkci generálního inspektora vtiskuje již výraz nový: Úřad generálního inspektora (dosud „československých vojsk“) je nazýván pomocným a poradním úřadem ministerstva národní obrany (teprve v kompetenci z roku 1922 řečeno přesněji: ministra národní obrany). Patrně, že nová etapa činnosti generálního inspektora znamená podstatnou korekturu původního postavení a původní pravomoci, jistě provedenou v dohodě s nastupující novou osobností. Zásvěcením je známo, že přes bývalé atributy důvěrníka presidenta republiky mohlo se v osobě nového generálního inspektora přejíti s lehkým srdcem. Konečně i dnes teprve se probíjíme k právnímu normování vojenských práv presidenta republiky, vyplývajících z ústavy, která dává hlavě státu postavení nejvyššího velitele (čl. 10. § 64. úst. listiny textu je pouze, že president republiky „má nejvyšší velitelství veškeré branné moci“).

Nová kompetence dra J. S. Machara včlenila v onen trojdielný sbor ministra národní obrany, generálního inspektora a náčelníka hlavního štábu, v němž ústavní odpovědnost měl ovšem pouze ministr národní obrany. Je nepochybné, že v takovém sboru hraje značnou úlohu osobní liberálnost a důvěra, avšak v hlavním cestě byly určeny koordinací práce a rámcem kompetence. Právě tak, jako náčelník hlavního štábu, i generální inspektor byl podřízen přímo ministru národní obrany — konsolidace nejvyšších funkcí vojenských musela být provedena, aby z ní vyplynula konsolidace administrativy a armády.

Vnější vývoj kompetence generálního inspektora běží ještě k termínu 31. května r. 1922, kdy výnos vojenského oddělení presidia MNO, č. j. 35.423 stanovil podstatné změny: K mnohým z nich úřad generálního inspektora dospěl automaticky, šlo tedy jen o jistý vnější právní výraz; jestliže generální inspektor pomáhal budovati vojenskou administrativu, zejména organizaci ministerstva národní obrany, bylo by došlo k nežádoucím kompetenčním kolisím, kdyby z kompetence generálního inspektora nebyly bývaly vyloučeny některé zbytky staré rozsáhlé pravomoci, jež tu zůstaly z bývalého přechodného stadia, kdy generální inspektor nahrazoval všecko, co ještě scházelo ve funkcích administrativního stroje ministerstva. Funkce generálního inspektora byla také více připoutána k osobě, ne k úřadu; zase byl pouze přesněji normován faktický stav, neboť vykonávání úřadu generálního inspektora bylo přirozeně naprosto vzdáleno vykonávání pouhé — jasně vyjádřené a vymezené — administrativní funkce. Nikdo z podřízených důstojníků přirozeně nemohl být zástupcem generálního inspektora v jeho právech funkcích a nařizovacích.

Nevypočítávám jednotlivých bodů kompetence generálního inspektora. Ne proto, že lze odkázati k známým pramenům a že v armádě lze předpokládati dobrou jejich znalost. Myslím spíše, že by vypočítání nijak nepřispělo k tomu, aby byl definován smysl a význam vojenské činnosti Macharovy, neboť kompetence upravovala více způsob administrativního včlenění a způsob řízení úřadu, než omezovala působení generálního inspektora na několik taxativně uvedených vojenských záležitostí a funkcí.

Řekli jsme již, v jakých dobách došlo k jmenování Macharově generálním inspektorem. Jestliže slova o duchu armády a o psychických činitelích, rozhodujících výkonnost armád s normální fyzickou výzbrojí, nejsou

prázdným zvukem, kdo byl povolanejší, aby výchovu národa obrátil k zdravé militarnosti podle slov Tyršových: „Zbraň se může snadno zaplatiti, lid se může v nedlouhé době obstojně vycvičiti i nadchnouti, ale tělesné (a zajisté i duševní: dodáváme my) vlastnosti bojovné nelze mu nakvap dodat; zde toliko dlouholetá činnost může mítí výsledku rozhodných.“ Není sporu, že militarnost našeho národa utrpěla na své síle čestnou a povinnou passivitou a negaci vůči branným ideám rakousko-uherské monarchie. Ale boje takového druhu mívají často důsledky jisté jednostrannosti a zkrivení nebo zmatení ideové substance: Bojuje se proti klerikalismu — ale zdaž je totéž boj proti náboženství? Bojovalo se proti rakousko-uherskému militarismu — ale zdaž bylo lze pozitivně pěstovati povinnou militarnost národního ducha československého, zdaž antimilitarismus z dob rakousko-uherské monarchie mohl ve své dřívější přirozené vitálnosti pokračovati ideově v osvobozeném národním státě československém? Zde Machar přinesl vyvíjející se armádě československé dar neocenitelný, dav se cele do jejich služeb, darovav ji všechnu čestnou a nekompromisní minulost národního buditele, demokratického bojovníka a perzekuci nezastrašeného revolucionáře, obětovav ji svoji poctivě vydobitou popularitu. Je známo, že to nebyl dar laciný — a hlavně ne marný.

Ale o Macharovi bylo řečeno z kruhů nepopíratelných odborníků, že přinesl armádě neuvěřitelný dar vojenské psychologie. Myslim, že by tato vlastnost neměla scházeti žádnému vojenskému odborníku — především ne těm, kteří jsou na odpovědných velitelských místech. Ztroskotá politik, který není psychologem, jak by neztroskotal vojenský odborník, plný „drillu“, ale bez citlivé a ledvím vojska pronikající duše? Světová válka nám podala dobré doklady. Myslim, že z Macharovy činnosti hodně viděla nejširší veřejnost v dobách, kdy v armádě přechodné doby vzplanula tu a tam revolta, excess, samovolná akce, hrubý případ hromadné neukáznenosti. Později ovšem hodně zůstalo skryto zraku veřejnosti. Ale promluvil-li právě o Macharově neuvěřitelném daru vojenské psychologie náčelník hlavního štábu, který s Macharem pracoval v odpovědné největší blízkosti, zdaž možno taková slova považovati za prázdnu frázi?

Machar šel rozvážně, ale bez kolísání k ideové konstrukci československé armády. Dostala do vinku tradice legií, aspoň symbolicky, byť ne již reálně, musela se upoutati k dávne a slavné minulosti československého vojenství. Generální pardon Macharův znamenal za takového okolnosti, že se nesmí ustrnouti na frásích a slovech, znamenal spravedlnost ideového vítězství. Bylo nutno učiniti konec „rakušácké“ destrukci v hlavách i v morálce vojska a národa, bylo nutno zastaviti proud vnějšnosti, povrchnosti, nespravedlnosti, jež problém „rakušáctví“ hrozilo učiniti zástěrou demagogie a různých nechtutství.

Nuže, Machar nepřednášel, pracoval. V práci lze spíše udělati chybu, než v přednášce. Jestliže se však Machar chyby dopustil, opravil ji, uznal-li toho potřebu. Kdož byli nespokojeni, museli si uvědomiti, že kritisovali jistě je dovoleno, přesvědčiti však, že je obtížnou prací; ale právě ta, že je povinností.

Machar byl předsedou senátu revisní komise MNO. Machar se účastnil tvorby branného zákona, služebních řádů, organizačních předpisů a administrativních výnosů. Spolupracoval s ministrem a zastupoval jej v branných výborech. Vyřizoval parlamentní intervence. Jeho činnost dotkla se téměř všeho; hospodářská kontrola, materiální poměry gázistů, výstroj, výzbroj, stravování, hygiena, výcvik a výchova, prestiž důstojníků i poddůstojníků, vojenské školství, kursy, kázeň a duch, armáda a veřejnost, propagace, otázky národnostní, unifikace důstojnického sboru, věci disciplinární. Spoluurčoval a vybíral vyšší velitele. Vyšetřoval. Zastával a provedl zásadu dokonalé znalosti služebního jazyka v armádě, u gázistů aktivních i záložních. Sledoval význam stavovského organisování gázistů. Byl proti politice v armádě. Nedopouštěl ji. Pátral po vlivech volebního práva aktivního i passivního v armádě a ze svých pozorování vyvozoval nebojácné důsledky. Zdokonalování a zkonsolidování sboru důstojnického i rotmistrovského nespouštěl s mysli. Morálku armády vydvíhal nejvýše. A nade vše planula jeho láska nejvyšší: k československému vojákovi. Jest znám jeho výrok, že chce býti strážcem duše vojáků republiky. Jest známo jeho kredo o výchově československého vojáka.

Tyto poznámky neshrnují a nehodnotí. Nebylo to účelem tohoto článku. Jestliže dají podnět k přemýšlení o řadě jimi naznačených problémů, které ne vždy a ne všechny dosáhly konečného vyřešení, učinily dost. Cesty, které Machar probíjel, nesmějí zůstat opuštěny, chceme-li dojiti — vojáci republiky — svého svatého cíle.

Soutěž Čsl. vědeckého ústavu vojenského z r. 1924 a vypsaní soutěže na rok 1925.

Výsledek soutěže, kterou rozepsal Čs. vědecký ústav vojenský v r. 1923—24 na řešení otázek, důležitých pro naši armádu, setkal se s dobrým výsledkem. Čs. důstojnictvo podalo tím důkaz, že iniciativně řeší odborné problémy, týkající se naší armády a že má nejlepší snahu o samostatnou duševní práci. Jestliže se nepodařilo všem autorům, kteří se soutěže účastnili, dosáhnout cen, nemůže je to odradit od další práce při rozepsání soutěže nově, již níže uveřejňujeme.

Výsledek soutěže:

Celkem došlo 48 prací. Vyřaděny byly pro nedodržení podmínek 4 práce. Posouzeno bylo 44 prací.

Otázky: čís. 9 (Automobilisování dělostřelectva) a čís. 17 (Zdravotnická služba) nebyly řešeny vůbec.

Recensenti klasifikovali došlé práce podle těchto otázek: 1. Odpovídá práce na danou otázku? 2. Jak je váš úsudek o kvalitě autorovy práce se stanoviska odborného a to: a) Jakou znalost látky projevuje autor? b) Je autorovo podání věcné? c) Dospěl autor k vlastnímu pozitivnímu výsledku? 3. Do jaké míry vyčerpal otázku? 4. Byla řešena tato otázka se zřetelem na poměry našeho státu? 5. Jak vyhovuje práce po stránce formální, logické, metodické a statistické? 6. Eventuální další poznámky recesentovy.

Každá otázka se oceňovala číslicí 1—10, při čemž značí číslo 10 nejlepší a číslice 1 nejhorší známku. Každá práce byla recensována několikrát.

V užší porotě, která přisoudila ceny podle došlých recensí, zasedali tito pánové:

Gen. Karel Rausch, velitel vojenského zeměpisného ústavu, gen. v. v. Karel Wagner, pplk. gen. št. Vojtěch Luža, přednosta operačního oddělení MNO., profesor válečné školy pplk. gen. št. Emil Fiala a škpt. gen. št. Jaroslav Novák, Ph. Dr. V. J. Hauner, spisovatel, zástupce presidenta VÚV. a 1. tajemník VÚV. škpt. František Kučera.

Předsedal: plk. Rudolf Polz, ředitel vojenského archivu ČSR. a president VÚV.

Ceny obdrželi autoři těchto prací:

po 1000 Kč:

kpt. B. Paleček (MNO., 20. odd. otáz. č. 15),
škpt. Josef Wirth (děl. odd. 151, čís. 10),
kpt. gen. št. Josef Chleboun (ZVV. Praha, č. 3),
mjr. int. Karel Pražák (Voj. int. škola, čís. 12),
škpt. gen. št. Frant. Vejmelka (hl. štáb, čís. 4);

po 700 Kč:

škpt. JUDr. Jan Karlík (Praha, čís. 5),
npor. Jindřich Novák (p. pl. 13, čís. 16),
škpt. JUDr. Jan Karlík (Praha, čís. 6);

po 500 Kč:

kpt. Josef Hirsch (p. pl. 34, čís. 1),
pplk. František Ulman (II. 35. p. prap. čís. 1),
pplk. gen. št. Jaroslav Eminger (5. div., č. 7),
škpt. Václav Dusil (hor. p. pl. 3, čís. 2);

po 300 Kč:

npor. Jiří Souhrada (žen. pl. 3, čís. 11),
kpt. Ladislav Šíkola (vozat. prap. 1, čís. 13),
škpt. ing. K. Mayer (aut. odděl. MNO., č. 14);

po 200 Kč:

npor. Karel Vosátka (děl. pl. 10, čís. 1),
npor. ing. cand. Em. Svoboda (4. 26. rota, č. 5),
npor. v. z. Jaromír Eminger (Karlín, čís. 6),
pplk. pilot letec Karel Holeka (let. dílny, Olomouc, čís. 10),
plk. gen. št. pilot letec Vl. Fiala (Praha, č. 10),
kpt. Josef E. Vrba (MNO., 25. odděl., čís. 10),
kpt. int. Vojt. Šásek (ZVV., Bratislava, č. 12),
škpt. Karel Pražák (MNO., tel. odděl., čís. 16),

*) Viz V. R. roč. IV. (1923), str. 502 a další.

mjr. ing. Jan Sládeček (žel. učiliště, Pardubice, čís. 11),
škpt. JUDr. Jan Karlik (Praha, čís. 4).

Celkem 25 autorů (= 56% posouzených prací); úhrnná částka 12.000 Kč a 3000 Kč vyplaceno bylo recensentům a na jiné výdaje, tedy celkem 15.000 Kč.

Přehledně-li výsledek soutěže, jest v mnohém ohledu zajímavý. Předně vidíme, že cen dostalo se značnějšímu počtu obzvláště důstojníků mladších zjev to potěšující, který dokazuje, že naše důstojnictvo se dále vzdělává a na další úkoly, které je v povolání očekávají, se připravuje. Dále jest zajímavé, že většina autorů, kteří byli poctěni cenami, jest z posádky pražské (15) a jen menší část z posádek venkovských. Padá také na váhu, že všech pět důstojníků poctěných prvními cenami (1000 Kč) jest z posádky pražské.

Tento zjev lze vysvětliti jen tím, že v Praze jest větší příležitost opatřiti si v odborné knihovně náležité prameny. Studium pramenů ke každé práci jest nutné. Ač ústav náš i zde vychází svému členstvu ve venkovských posádkách vstříci, opatřuje a zasílá pomůcky na požádání, přec zdá se, že to nedostačuje a že naše třileté volání: „Zřizujte knihovny divisní, plukovní atd., kde by byla aspoň ta nejdůležitější díla“, byla a jest oprávněná.

Zajímati bude jistě naše čtenáře, že mezi důstojníky cenami poctěnými jest i důstojník v záloze.

V Praze, dne 14. listopadu 1924.

Škpt. Kučera,
1. taj.

Plk. Polz,
pres.

Čs. vědecký ústav vojenský, uváživ důkladně náměty, přání a četné otázky, jež dostal na svou výzvu od různých odborů MNO, od zemských velitelství, divisí, pluků a j. vojenských útvarů a úřadů — celkem 202 otázky — vypisuje po dohodě s výchovným odborem MNO. a za jeho finanční podpory na r. 1925 soutěž na řešení otázek pro naši armádu důležitých, jež se týkají skoro všech oborů vojenských, a to za těchto podmínek:

1.

Soutěže mohou se zúčastniti všichni příslušníci čs. armády z povolání, v záloze, mimo službu i ve výslužbě. K řešení otázky č. 19 zve ústav i důstojníky četnictva a úředníky finanční stráže.

2.

Řešení veškerých otázek bude vypracována se zřetelem na poměry našeho státu.

3.

Řešení bude psána čitelně, jazykem československým (česky nebo slovensky).

Práce budíž psána jen po jedné straně půlarchového formátu, pokud lze, psacím strojem a nebudíž delší 30 popsaných stran.

Práce buď předložena ve dvou exemplářích.

Řešení nebudte označována jménem autorovým, nýbrž v záhlaví práce heslem. Totéž heslo napište na obálku, do které vložte listek se svým jménem a přesnou adresou a obálku zapečete.

Obálka tato bude otevřena jen tehdy, dostane-li se autorovi ceny.

4.

Doba konkursu končí se dnem 30. dubna 1925. K pracím později došlým nebude přihlíženo. Řešení bude zaslána Čs. vědeckému ústavu vojenskému v Praze II, Ostrovní 26.

5.

Řešení nejlépe vyhovující jak metodou zpracování, tak přesností důsledků, k nimž autor dospěl samostatným úsudkem, budou odměněna cenami, a to nejvýše 1000 Kč (jedním tisícem Kč) na jedno nejlepší řešení.

Jestliže by zpracování některé otázky poroty vůbec neuspokojilo, může cena na otázku připadající býti rozdělena na vynikající řešení otázek jiných.

6.

Čs. vědecký ústav vojenský vyhrazuje si právo uveřejnění vyznamenané práce ve Vojenských Rozhledech za obvyklý honorář nebo dáti je k použití v zájmu autora samého příslušnému odboru MNO.

7.

V porotě budou zasedati odborníci všech druhů odborů, z nichž otázky jsou vypsané. Jména jejich budou uveřejněna zároveň s výsledkem soutěže.

Čs. vědecký ústav vojenský doufá, že se této soutěže zúčastní příslušníci naší armády počtem co největším; dokážou tak celé naší veřejnosti ušlechtilou snahu o samostatnou práci duševní, jež, hodnotic obecné zkušenosti světové války a přihlížejíc k povaze moderních zbraní, hledá nejvhodnější způsob, kterým by toho naše armáda využila, a tak nejlépe dostála svým povinnostem. Je tedy hojná účast na soutěži v zájmu vážnosti a cti našeho vojska.

Za VÚV.:

Štkpt. Frant. Kučera,
1. tajemník.

Plk. Rudolf Polz,
pres. ústavu.

Otázky, jež Čsl. vědecký ústav vojenský vypisuje k soutěži na rok 1925:

1. Jaký poměr mezi jednotlivými hlavními zbraněmi co do početnosti by měl býti volen u čs. armády.
2. Bojové úkoly a organizace čety. Srovnajte četou složenou ze 3 družstev po 2 rojích (roj střelecký s jedním lehkým kulometem a roj úderný, celkem 13 mužů) a četou sestávající z 5 družstev, z nichž 3 družstva jsou jen úderná a 2 družstva jen střelecká (družstvo úderné sestávající z velitele a 7 úderníků a družstvo střelecké sestávající z velitele a 7 mužů obsluhy jednoho lehkého kulometu). Charakteristika těchto dvou čet, srovnání a vhodnost taktického upotřebení v boji.
3. Otázka těžkých kulometů (ráže 13 mm a více); jejich význam, upotřebení v boji a zařazení u pěchoty.
4. Dělostřelectvo přímého doprovodu — co od něho pěchota může požadovati — způsob akce tohoto dělostřelectva — realizace spojení tohoto dělostřelectva s pěchotou, již doprovází.
5. Jak organisovati trén jezdecký na základě zkušeností světové války? Vybavení jezdeckých jednotek střelivem, potravinami a píci.
6. Úkoly letectva při ostraze hranic v prvních dnech mobilisace a války.
7. Spolupráce letectva na spojení mezi pěchotou a dělostřelectvem v bitvě.
8. Pozemková reforma a její vliv na výživu armády v poli.
9. Jak se osvědčilo stálé opevnění ve světové válce? Jak by se podle těchto zkušeností dala upravit účelná a přece nepřiliš nákladná stálá opevnění, pokud se týče umístění a provedení.
10. Zkušenosti ze světové války o vozatajstvu, jeho užití a zdokonalení se zřetelem na povahu terénu ČSR.
11. Kterak zlepšiti zdravotnickou službu u nás a co podobného bylo již jinde uskutečněno?
12. Jest možno zjednodušiti a účelněji organisovati hospodářskou správní službu u vojskových těles a ústavů a jakým způsobem.
13. Strach, panika a psychologie masy ve válce.
14. Kterých map potřebuje moderně vyzbrojená armáda a jak mají tyto vypadati (měřítko, obsah, formát, úprava, znázornění terénu, dotace ve válce a pod.).
15. Význam geografické polohy našeho státu ve světové politice.
16. Zda a kdy rozkaz představeného má podřízeného zbavovati trestní odpovědnosti.

(Platný vojenský trestný zákon z r. 1855 obsahuje v § 8. zásadu, že rozkaz představeného nezprošťuje od přičítání zločinu nebo přčinu, pokud zákon z toho výslovně nestanoví výjimky. Taková výjimka není pak ve vojenském trestním zákoně nikde stanovena expressis verbis, ale vyvoditi se dá z § 158 b) voj. tr. z., klade-li se důraz na slovo „zjevně“ (offenbar), jehož je na tomto místě užito. Z toho vyplývá, že podřízený, který na rozkaz představeného provede trestní jednání, je trestní odpovědnosti prost, pokudli mu trestná povaha skutku nebyla zřejma. K výjimkám z pravidla § 8 v. tr. z. počítá praxe též případy, kde podřízenému byl udělen rozkaz skoliti někoho na místě v případě t. zv. válečné nutné obrany (§ 252, 255, 259, 264, 282, 499 v. tr. z.). Předmětem tematu nebyl by ovšem popis tohoto platného stavu, nýbrž jeho kritika a hlavně návrhy, jak by měl býti tento předmět upraven v době budoucí (de lege ferenda).)

17. Jak organisovati nejlépe výcvik při 14měsíční služební době u jednotlivých zbraní a to jednak výcvik všeobecný, jednak výcvik specialistů, poddu-

stojníků a záložních důstojníků. (Každý řeší otázku tu se zřením na svou zbraň.)

18. Jak organisovati předvojenskou výchovu a jaká by pak mohla býti nejkratší doba pro výcvik pěchoty, dělostřelectva, letectva, jezdeckta atd.
19. Jakým způsobem by mohla býti zabezpečena součinnost četnictva, finanční stráže atd. při ostraze hranic.
20. Vzájemné vztahy člověka a materiálu v moderním válečnictví. (Člověk a materiál v historickém vývoji válečnictví až po naši dobu, tendence vývoje válečného materiálu. Vzájemné hodnocení významu člověka a významu materiálu v soudobém válečnictví, harmonie mravní síly člověka a hmotné síly materiálu, Ekonomie sil.)

Plukovník gen. št. rus. V. DOBRYNIN:

Nynější směry v ruském vojenství.

(Pokračování.)

III. Světové válce se dostalo v sovětské literatuře dosti bohatého zpracování, usuzujeme-li i jen podle těch pramenů, jichž jsme mohli užiti. Hlavním pramenem mohou býti práce, shrnuté pod hromadným názvem „Strategičeskije očerki vojny 1914—1918 gg.“ (Strategické popisy války let 1914—1918) vydané komisí pro studium zkušeností války světové a občanské. Autoři jednotlivých knih jsou:

Díl I. — Cichovič, díl II. — Kozolkov, díl III. — Neznamov, díl IV. — Neznamov, díl V. — Klembovskij, díl VI. — Zajněkovskij, díl VII. — Zajněkovskij, Rumunská fronta — Vasiljev, Kavkazská fronta — Korsun, Perská fronta — Jemeljanov.

Všechna tato díla asi ještě nevyšla z tisku. Kromě toho události na ruské frontě měla osvětliti práce Selkova „Válečná historie roků 1914—1918“.

Jednotlivé operace na ruské frontě vyličují tyto práce:

1. „Boj na řece Západní Bug v létě r. 1915“. — Gosizd.;
2. Borič—Brujevič: „Potěra namí Galicii v 1916 g.“ (Naše ztráta Haliče r. 1916);
3. Vasiljev: „Monzundská operace“;
4. Zajněkovskij: „Pochod do Dobrudži, srpen—říjen 1916“;
5. Kadožnikov: „Od Rovna k Rávě Ruské“;
6. Kamenskij: „Gibel XX. korpusa 8/21 fevralja 1915 g.“, (Zničení XX. armádního sboru 8/21 února 1915);
7. Parskij: „Rižská operace r. 1917“;
8. Radus—Zenkovič: „První ofensiva ruské armády do východních Prus“;
9. Sazonov: „Lodze—berezinská operace“;
10. Čerkasov: „Průlom 2. armády r. 1916“;
11. Vasiljev: „Válečné události ve Vých. Prusích, začátkem září 1914“.

Z překladů zasluhují zmínky díla těchto spisovatelů: Mezera, Ludendorffa, Siegemanna, Freitag-Loringhovea, Falkenhayna, Rittera, 3 německé brožury („Německé velitelství samo o sobě, Lodz a Isera“) v překladě Izmeštjěva, Bouvard, Joffre, Dupont a mnozí jiní.

Vedle těchto prací je ještě mnoho překladů i originálních děl o minulé válce, a to jak o její přípravě tak i průběhu. Nejzajímavější z nich jsou paměti gen. Polivanova a korespondence gen. Jenuškeviče (náčelníka štábu vrchního velitelství) s gen. Suchomlinovem (ministrem války).

IV. Válečné umění:

1. Verchovskij: „Náčrtý historie válečného umění XVIII. a XIX. století“;
2. Svěčin: „Historie válečného umění“ (3 díly);
3. Trockij: „Současný stav a úkoly budování vojska“;
4. Frundze: „Jednotná vojenská doktrína a rudá armáda“, Pravidelná „armáda a milice“;
5. Kameněv: „Běžné úkoly vojenské“.

Z překladů jsou nejobsáhlejší práce Kuhla, Schlieffena, Merina.

V. Taktika a strategie:

1. Anisimov: Starý lektor taktiky, vydává zřejmě přednášky celého svého kursu; vyšla již II. kniha — „Jezdeckto“.
2. Verchovskij: „Všeobecná taktika díl I. a II.“;
3. Izmeštjěv: „Psychologické základy taktiky“;
4. Kameněv: „Nové způsoby boje“ (ne příliš obsáhlá, zajímavá);
5. Kameněv: „Organisace převzdědů“;

* autor označuje spisy, s nimiž doporučuje se obeznámiti.

6. Kainenskij: „Ofensiva i obrana v nynějši válce“;
7. Kukšin: „Rudá divise“;
8. Leš: „Taktika drobných částí pěšího vojska“;
9. Meženinov: „Taktika polské pěchoty“;
10. Mikulin: „Strategické jezdeckvo“;
11. Michčev: „Příklady z válečné historie k užité taktice“;
12. Morozov: „Taktika pěchoty“;
13. Roriek: „Taktika 1. a 2.“;
14. Sapožnikov: „Součinnost vojsk“;
15. Sapožnikov: „Taktika dělostřelectva“;
16. Sapožnikov: „Kurs všeobecné taktiky“;
17. Svěčnikov: „Přezvědy jezdeckva“;
18. Sapožnikov: „Jezdeckvo“;
19. Michněvič: „Strategie“ (staré dílo, znovu vydané).

* označuje autor tiskoviny, s nimiž doporučuje se seznámiti.

Je pojednáno v různých pracích také o operacích v horách, v zimě, o bojích na setkanou, o operacích partisanů, o bojích o osady, o činnosti dělostřelectva, o kulometném oboru, o tancích, o pancéřových bojových prostředcích, o bojových plynech, o letectvu atd.

Přeložena jsou díla těchto spisovatelů: Culmann (kurs všeobecné taktiky), Höfl, Bruchmüller, Balck, Fayolle, Friese atd.

VI. Občanská válka.

Zhuštěným, zcela objektivním dílem v tomto oboru je kniha za redakce Antonova-Ovsejenko a Sapožnikova: „Bojová činnost rudé armády a loďstva v letech 1918 až 1923“. Je to jubilejní vydání k pětiletí rudé armády. V něm jsou popsány stručně, každému čtenáři srozumitelně, bojové události na všech frontách občanské války; je bohaté načrty. Psáno je rozhodně odborníky, kteří rozebírají a oceňují události. Vyskytují se ovšem také některé ne úplně zasloužené chvalo zpěvy na rudou armádu, což však v jubilejním vydání není ani jinak možné. Toto dílo možno více doporučit čtenáři, který se zajímá o vyličení průběhu občanské války v sovětském světle.

Kromě toho vydává Vojenská historická komise řadu sborníků pod názvem „Občanská válka. Dokumenty“, které se obírají těmito otázkami:

- I. díl: „Rudá armáda“, II. díl: „Jižní fronta“, III. díl: „Fergan a Buchara“, IV. díl: „Arménsko-turecký národnostní poměr“, V. díl: „Říjnová revoluce“, VI. díl: „Bílá (t. j. protisovětská) literatura o občanské válce“, VII. díl: „Počáteční období občanské války“.

Patrně program není ještě úplný, avšak z vědeckého hlediska, soudě podle dílu I. a II., práce nesnese kritiky. Je s podivem, že Vojenská historická komise má odvahu vydávati takovou slátaninu. — Všechny díly výše uvedené ještě nevyšly.

Dále nutno uvést ještě tyto prameny:

1. Gromov: „Strategické vyličení občanské války“;
2. Svěčin: „Krátké vyličení občanské války na jižní frontě“;
3. Kakutin: „O sovětsko-polské válce“;
4. Meženinov: „Boj na západě“;
5. Svěčnikov: „Občanská válka na sev.-záp. frontě“;
6. Svěčnikov: Tatáž práce o revoluci ve Finsku;
7. Sergějev: „Od Dvinska k Visle“;
8. Kljuev: „Operace 1. jezdecké armády na polské frontě“;
9. Trockij: „Válka s Polskem“;
10. Tuchačevskij: „Pochod za Vislu“ (přednášky z akademie);
11. Lauš: „Dva roky bojů na vnitřní frontě“;
12. Pět let (1917—1922 — 7./XI.). Vyd. Turkestanskou frontou;
13. Bažarskij: „Vývoj v oboru taktiky a strategie podle zkušeností občanské války“;
14. Sborník věnovaný strategii občanské války. Vydáno roku 1919 inspektorem vojenského školství;
15. Slaščov: „Příčiny rozpadu staré ruské armády“ (Autor přešel k rudým z emigrace);
16. Tuchačevskij: „Válka tříd“.

Vedle těchto děl se obírá občanskou válkou i „Vojensko-historický věstník“. — Jsou také díla, která líčí občanské války dřívějších let v západní Evropě.

VII. Rudá armáda a loďstvo.

1. Antonov-Ovsejenko: „Budování rudé armády“;
2. Baratov: „Naše rudá armáda“;

3. Anišev: „Minění o rudé armádě po pěti letech“;
4. „Sborník vzpomínek k čtvrtému výročí dělnicko-rolnické rudé armády“;
5. Rozkaz č. 279 z r. 1923 k pětiletému výročí armády“;
6. „Krátká historie rudé armády“ — práce Vojensko-historické komise;
7. Leonidov: „Ríjen ve staré armádě“;
8. Slavnost přivedení rudé armády k přísaze;
9. Dolivo Dobrovolskij: „Bitevní loďstvo“;
10. „Rudé bitevní loďstvo“, sborník ústředního komitétu „týdne rudého loďstva r. 1923“, red. Gordějev;
11. „Rudé loďstvo baltické 1918—1923“, vydala hlavní vojensko-námořní naučná redakce.

VIII. Zásobování, administrativa, cizí armády.

1. „Deutsch: „Základy vojenského hospodářství a jeho historie“;
2. „Cizí armády“, vydal Vojensko-naučný svaz při vojenské akademii;
3. „Kuk: „Vojenská organizace cizích států“;
4. „Manikovskij: „Bitevní zásobování ruské armády za války 1914—1918“, díl I., II., III.;
5. „Samuilov: „Zřízení branných sil R. S. F. S. R.“;
6. „Poznámky o vojenské administraci“;
7. „Vojenská akademie po pěti letech“, sborník pod red. Bělockého;
8. „Dva roky rudé akademie gen. štábu“, pod red. Vilenského;
9. „Avinoveckij: „Sovětské vojenské školy za čtyři roky“.

IX. Generální štáb.

1. „Šilovskij: „Služba generálního štábu“;
2. Kuhl: „Německý generální štáb“ (překlad).

Tim končíme svůj přehled; přirozeně není uvedena veškerá vojenská literatura, zvláště ne v Rusku vyšlá. Při nejlepší vůli nelze podati přehledu úplného pro nedostatek pramenů. Přes to však i při chudém zdroji sovětských pramenů má pisatel tohoto článku ještě tak početný seznam vojenských děl sovětských, že je úplně vyloučeno uveřejnění jej v tomto článku. Není také možno v podrobnostech charakterisovati v tomto článku zvláštnosti ve vojenství komunistické armády, neboť by se příliš prodloužil. Později snad se podaří podati čtenářům podrobnější obraz, jímž by si doplnili svoji představu o vojenském zřízení podle nových metod, dosud ještě neznámých vojenské vědě.

Plukovník gen. št. dr. Ant. BASL:

Finsko.

Die Schutzkorps Finnlands. Vydáno generálním štábem ochranných sborů. Helsingfors, 1923, str. 40.

Dobrovolnická organizace ochranných sborů je zajímavým doplňkem pravidelné finské armády. Vznik finské branné moci má hodně podobnosti se vznikem naší armády: jako naše armáda vznikla za světové války a přišla do plného organizačního rozvoje rozpadem Rakousko-Uherska, podobně i vývoj finské armády souvisí s rozpadem Ruska.

Při vypuknutí světové války vzrostla sice naděje na osvobození, avšak nebylo ani finských důstojníků ani zbraní, neboť zbytky finského vojska (v rámci ruského státu) byly rozpuštěny již v r. 1905, a dovoz i držení vojenských pušek byly zakázány. První krok byl učiněn, když 2000 mladých mužů odešlo ze země, aby v cizích službách nabýlo vojenského výcviku a vzdělání. Na povstání nebylo lze mysliti, až teprve březnová revoluce 1917, rozbíjí carské Rusko, poskytla příležitost k osamostatnění.

Byla vytvořena ústřední organizace, tak zv. „A. K.“ a podřízená pracovní sekce „Nya Skogsbyran“ (Nový lesní úřad). Země byla rozdělena na okresy (26) s okresními správami, jejich náčelníky byli někde důstojníci, většinou však civilisté. Tyto správy se staraly, aby v každé obci byly vytvořeny bojovné organizace. S počátku pracovaly tajně pod rouškou hasičů nebo sportovních spolků, koncem roku začaly vystupovati veřejně, jako ochranné sbory.

Když bolševická revoluce zmocnila se Ruska, mnozí dělníci vůdcové finští mysleli, že v zájmu dělnické třídy bylo by připojení se zase k novému Rusku, a snažili se přimět dělnictvo k vystoupení z těchto vojenských organizací a k vytvoření rudých gard. Toto tříštění sil a pak i krvavá listopadová stávka přiměly k povinnosti i mnoho těch, kdo dosud stáli stranou boje o osvobození.

Před vypuknutím války za svobodu bylo v řadách bojovných organizací asi 37.000 mužů, namnoze neozbrojených a nevyvíčených; výzbroj byla velmi pestrá a nejednotná, kupovaná a pašovaná všelijak, nebylo instruktorů. Těsně před vá-

nocemi začala fungovati vojenská škola ve Windale, která stíží vycvičila v krátkém kursu 200 mladíků, když vypukla již válka za svobodu.

Finská vláda prohlásila ochranné sbory za vládní vojsko, a za těmito dobrovolníky mohla se pak tvořiti finská „bílá armáda“, složená již z lidí branně povinných; ochranné sbory s ní pak splynuly.

Po skončení této války finská branná moc byla zreorganizována, a s ochrannými sbory se již nepočítalo vážně. Avšak na podzim 1918 myšlenka sborů ožila. Byly znovuzřízeny jako dobrovolnická organizace ústavně věrných občanů k podpoře branné schopnosti národa a k ochraně zákonné ústavy; měly pěstovati vojenský výcvik, tělocvik, sport, poskytovat pomoc úřadům při nepokojích.

Sbory, které původně byly rozděleny podle odvodních úřadů, byly koncem roku 1918 rozděleny na okrsky (distrikty), podřízené ministroví války; v čele okrskového vedení postaveni byli okrskoví náčelníci, placení státem. V létě 1918 měly sbory as 30.000 mužů; na rozhraní let 1918—1919 bylo 526 sborů, které měly skoro 60.000 mužů.

Takto organizované sbory pomáhaly pravidelné armádě ve strážní službě ve větších posádkách, v zimě 1918—1919 bylo jich použito i k ostraze východních hranic. Kromě toho v letech 1920—21 účastnily se armádních cvičení a pomáhaly vojenským úřadům při odvozech. Podobně bylo i r. 1922; v případě války splynou s armádou.

V únoru 1919 organizace sborů dostala svého vrchního velitele, kterého jmenuje hlavní velitel branné moci a přímo podřízeného ministroví války, vlastní vojenský štáb (generální štáb ochranných sborů), jehož členové, vyjmajíc pobočníka vrchního velitele, tak jako okrskoví náčelníci jsou jmenováni hlavním velitelem.

Okrsky dosáhly čísla 21, sbory 565, členů skoro 100.000; v okrscích jmenování noví úředníci, státem placení.

V září 1921 upravena byla organizace sborů takto: sbory jsou podřízeny nejvyššímu veliteli vojska, t. j. prezidentovi republiky, který jmenuje vrchního velitele sborů, náčelníka štábu a přednosty oddělení generálního štábu sborů. Velitelem ochranných sborů byl pplk. Malmberg, čestným velitelem generál Karel Gustav Mannerheim.

Účelem ochranných sborů je stupňovati brannou schopnost národa, a tomu odpovídá jich výcvik. Počátky byly těžké, neboť pod panstvím ruským vojenský výcvik musil býti nenápadný. Nebylo vůdci, nebylo vojenské literatury ve finské řeči, výzbroj byla nedostatečná a z velké části i neupotřebitelná.

Dnes každý sbor jest podle vzdělání a počtu členů rozdělen na taktické jednotky různých velikostí: družstva, čety, roty atd. Zvláštní zřetel se bere na cvičení v rozptýleném pořádku, polní službě, střelbě a manévrech vůbec. Čluny členové jsou rozděleni na třídy: třída „a 1“ — schopní služby frontovní (zkoušení), třída „a 2“ — přes 40 let starí nebo fyzicky jen k strážní službě schopní (zkoušení), třída „b“ — nesložili žádnou zkoušku. Je mnoho kursů opakovacích, doplňovacích i speciálních. Od r. 1920 bylo takových kursů 239 a bylo v nich vzděláno 7060 poddůstojníků. Výchova sborových důstojníků provádí se ve válečné škole generálního štábu ochranných sborů (v Tusby u Helsingforsu). Kursy ty odpovídají kursům pro důstojníky v záloze pravidelné armády. Hodnost důstojnická je jediná — důstojník ochranných sborů — poměr k představenému je dán úředním postavením. K dosažení hodnosti je třeba 20 let věku, 5 tříd vyšší školy nebo znalosti tomu odpovídajících, dobrého zdraví, řádného života a bezvadného vedení. Vojenská zkouška může se konati i bez absolvování školy. Dále jsou i pokračovací kursy pro důstojníky ochranných sborů (přednášky, taktická polní cvičení atd.).

Milovníci tělocviku a sportu byli základem ochranných sborů, jimi byla ulehčena otázka poddůstojníků; proto z vážnosti k tradici zařadily ochranné sbory tělocvik i sport do svého programu pro zmírnění jednotvárnosti vojenských cvičení.

Zajímavá jsou čísla nákladů vynaložených na sbory. Na podzim 1918 a v zimě potom ochranné sbory byly největším dilem vyzbrojený státem, a nutně výlohy organizační byly zaplacený ze státních prostředků. V roce 1920 poyolli sněm ochranným sborům subvenci 20 milionů marek, v r. 1921 pak 25 milionů marek, v r. 1922 rovněž 25 mil. marek, v r. 1923 pak 28 mil. marek.

Případá tedy ročně asi 280 marek na osobu. Kromě toho sbory dostávají peněžitě dary od obcí, firem i soukromníků.

Finské ženy založily „Lotta Svärd“, spolek za účelem pohotovosti k obětem pro vlast, pomáhati obráncům útěchou i posílením. Tedy podobný účel, jako ochranné sbory, v rámci ženských schopností. I vznik tohoto spolku lze hledati

ve válce za Svobodu, kdy ženy pomáhaly šatstvem, prádlem, vařením stravy, ošetřováním nemocných i raněných.

I ony jsou spustředěny v okrskových (distriktních) spolecích a pod společným ústředním vedením, které jest podřízeno vrchnímu veliteli ochranných sborů. Spolek má as 30.000 členů ve 4 sekcích: sanitní, pojízdných kuchyní, výstrojní a sběrné. Sanitní sekce pořádá ošetřovatelské kursy, opatřuje a vyrábí sanitní materiál; sekce pojízdných kuchyní uplatňuje se při slavnostech, cvičeních a manévrech.

Četné fotografie doplňují obraz této zajímavé organisace.

RŮZNÉ.

Seznam osnov vojenských zákonů, přijatých parlamenty v r. 1923 a 1924.

Anglie.

(Kázeň.) Zákon z 29. března 1923, jímž se vydávají na dobu jednoho roku předpisy o kázní a soudnictví pro vojsko a vzduchoplavbu. — (Válečné pomníky.) Zákon ze dne 18. července 1923, jímž se povoluje obcím udržovati, opravovati a chrániti válečné pomníky.

Belgie.

(Internování vojenských osob.) Zákon z 8. května 1924, týkající se úpravy výloh za internování belgických vojáků v Holandsku za doby války. — (Odměny vojenským osobám.) Zákon z 22. července 1924, jímž se mění zákon z 25. srpna 1920, který povoluje odměnu vděčnosti vojákům světové války. — (Pochování vojenských osob.) Zákon z 1. srpna 1924, týkající se exhumace a převozu k pomníku, jenž bude vybudován v Tournai, Boulevard du Hainaut, ostatků 53 francouzských vojáků, kteří padli na poli cti 24. srpna při obraně města Tournai. — (Pevnosti.) Zákon z 12. července 1924, týkající se zrušení některých obranných opevnění pevností Antverp, Lutychu a Namuru a zrušení vojenských služebností, k nimž byly zavázány nemovitosti, které sousedily s těmito opevněními. — (Branná moc.) Zákon z 24. prosince 1923, jímž se stanoví kontingent branné moci na r. 1924. — (Doktorská hodnost.) Zákon z 23. května 1924, jímž se hodnost vojenského zvěrolékaře nahrazuje hodností doktora zvěrolékařství. — (Důstojníci technické služby.) Zákon z 8. května 1924, týkající se utvoření důstojnického sboru technické služby.

Francie.

(Archivy.) Zákon z 15. prosince 1923, týkající se vyhotovení spisu a obnovy archivů v departementech zni-

čených válečnými událostmi. — (Doplňování armády.) Zákon z 31. března 1924, jímž se uplatňují §§ 3. a 5., článek 7., zákona z 1. dubna 1923, o doplňování armády. — (Organisace posádek.) Zákon z 22. prosince 1923, jímž se prodlužuje platnost ustanovení čl. 1. zákona z 1. srpna 1920 a článků 34., 35., 36. a 37. zákona z 10. června 1896, o organisaci námořního sboru důstojnického a lodních posádek. (l'ense.) Zákon z 28. prosince 1923, jímž se mění čl. 38. zákona z 31. prosince 1919, o pensích pozemní a námořní armády. — (Řády.) Zákon z 26. prosince 1923, jímž se povoluje jmenování a povýšení v řádu čestné legie stoprocentním invalidům, kterým byl udělen vojenský odznak. — (Zpustošené obce.) Zákon ze dne 19. února 1924, jímž se ratifikuje dekret z 5. července 1922, uvádějící v platnost v departementech Haut-Rhin, Bas-Rhin a Moselle zákon z 27. července 1921, který usnadňuje zpustošeným obcím nabývání poškozených nemovitostí, pojatých do stavebních plánů. — (Válečné škody.) Zákon z 18. března 1924, jímž se doplňuje čl. 52., odst. 1., zákona ze 17. dubna 1919, o náhradě škod způsobených válečnými událostmi. — (Válečné zisky.) Zákon z 19. dubna 1924, jímž se schvaluje úmluva mezi Francií a Belgií, týkající se rozšíření zákona z 1. července 1916, o válečných ziscích na Belgičany usazené ve Francii. — (Váleční invalidé.) Zákon z 26. dubna 1924, jímž se zajišťuje povinné zaměstnávání válečných invalidů. — Zákon z 30. dubna 1924, jímž se mění čl. 138. finančního zákona z 31. prosince 1921, týkající se zvláštních dočasných přídavků těžkých invalidů. — (Válečné škody.) Zákon z 2. května 1924, jímž se některé náhrady válečných škod podrobují mimořádnému rekursnímu řízení za příčinou prozkoumání nebo snížení. — (Válečné loďstvo.) Zákon z 12. dubna 1924, o lodním programu. — (Započítání vojenské služby.)

Zákon ze dne 17. dubna 1924, jímž se upravuje ustanovování a povyšování demobilisovaných státních zaměstnanců. — (Veřejná služba.) Zákon z 18. července 1924, jímž se vyhrazují některá místa ve veřejné službě vojínům pozemní a námořní armády, dobrovolně děle sloužícím. — (Válečné museum.) Zákon z 30. dubna 1924, jímž se povolují a ruší úvěry ministerstva školství na zařízení válečného musea s knihovnou v zámku Vincennes.

Německo.

(Pense.) Zákon z 22. června 1923, jímž se mění pensijní zákon vojenských osob. — (Náhrady.) Zákon z 23. června 1923, jímž se mění zákon o náhradách za škody utrpěné vypuzením z osad a z ciziny, jakož i řád odškodňovací. — (Náhrady válečných škod.) Zákon z 20. listopadu 1923, obsahující nové znění zákona o náhradě válečných škod. — (Naturální úkony.) Zákon z 5. srpna 1924, jímž se mění zákon o naturálních ukonech pro ozbrojenou moc v době míru. — (Ubytování.) Zákon z 9. července 1924, jímž se mění zákon o ubytování ozbrojené moci v době míru. — (Válečné škody.) Zákon z 30. srpna 1924 o londýnské konferenci.

Nizozemsko.

(Vojenské soudy.) Návrh na změnu zákona z 5. července 1920, jímž se doplňuje čl. 143. soudního řízení u vojenských soudů pozemního vojska a předběžné vyšetřování pro nejvyšší vojenský soudní dvůr, a činí se opatření o ročních platech voj. soudců. — Návrh na doplnění čl. 8. zákona z 13. ledna 1923, o úsporném zařízení ve vojenském soudnictví. — (Vojenské školy.) Návrh na změnu zákona z 21. července 1890, jímž se upravuje voj. školství. — (Služební pragmatika.) Návrh na změnu zákona o úpravě povyšování, propouštění a pensionování důstojníků pozemního vojska. — (Pense.) Návrh na změnu a doplnění pensijního zákona pro pozemní vojsko. — (Vdovy.) Návrh na doplnění a změnu zákona z r. 1922, o voj. vdovách. — (Branná povinnost.) Návrh na změnu zákona o služební povinnosti vojenské. — (Námitky svědomí.) Návrh zákona, týkajícího se branců, kteří odpírají konati vojenskou službu. — (Pevnosti.) Návrh zákona na stanovení rozpočtu výloh na dokončení opevnovacího plánu na r. 1924. — (Pense.) Návrh na doplnění a změnu pensijního zákona pro námořní vojsko, po-

změněného a doplněného zákonem z 19. května 1922. — (Povyšování.) Návrh na změnu zákona o povyšování v námořním vojsku z r. 1902. — (Pense záložníků.) Návrh pensijního zákona pro záložníky královského námořního vojska.

Nový Jižní Wales.

(Státní služba.) Zákon z 2. X. 1923, jímž se povoluje jmenování některých navrátilivších se vojáků, kteří byli již zatímně zaměstnáni ve státní službě, stálými státními zaměstnanci. — (Pomníky vojenským osobám.) Zákon z 11. XII. 1923 o stavbě pomníku australským vojínům, kteří se zúčastnili světové války.

Polsko.

(Zaopatření válečných poškozených.) Zákon z 12. II. 1924, jímž se částečně mění zákon z 18. III. 1921 o zaopatření vojenských invalidů a jejich rodin, jakož i o zaopatření rodin po padlých zemřelých, jejichž smrt jest v přičinném spojení s vojenskou službou. — (Mezinárodní smlouvy.) Zákon z 1. IV. 1924, týkající se přistoupení Polska k mezinárodní úmluvě o zahájení nepřátelství, podepsané v Haagu 18. X. 1907. — (Námořní válka.) Zákon z 1. IV. 1924, týkající se přistoupení republiky polské k mezinárodní smlouvě o právech a povinnostech neutrálních mocností a osob v případě námořní války, podepsané v Haagu dne 18. X. 1907. — (Branný zákon.) Zákon z 11. IV. 1924, o odvodech ročn. 1903, o kontingentu branců na rok 1924 a o rozšíření působnosti zatímního zákona o všeobecné vojenské povinnosti na území vévodství slezského. Spiš a Oravy. — Zákon z 6. V. 1924 o působnosti všech zatímních zákonů o věcech vojenských na území vévodství slezského. — (Znovuzbudování zničených staveb.) Zákon z 6. V. 1924 o státní pomoci na vybudování staveb, zničených nebo poškozených válečnými událostmi. — (Branný zákon.) Zákon z 23. V. 1924 o všeobecné vojenské povinnosti. — (Služební řád.) Zákon z 18. VIII. 1924 o základních povinnostech a právech řadových vojáků polské armády. — (Pense.) Zákon z 11. XII. 1923 o pensích vojenských gazistů. — (Platy.) Zákon z 9. X. 1923 o platách státních úředníků a vojska.

Rumunsko.

(Branná moc.) Zákon z 24. XII. 1923 o povolání ročníku branců 1924. — (Zemská obrana.) Zákon z 13. III. 1924 o nejvyšší státní radě

zemské obrany. — (Voj. trestní zák.) Zákon ze 4. IV. 1924, o rozšíření působnosti rumunského trestního zákonníka vojenského na celé území státní. — (Vojenské zdravotnictví.) Zákon z 6. VI. 1924 o změnách zákona a organizaci zdravotní služby v armádě. — (Organisace.) Zákon z 23. června 1924, o organizaci armády. — (Povyšování.) Zákon z 24. července 1924, o povyšování v armádě. — (Povyšování.) Zákon z 8. července 1924, o povyšování důstojníků v. v., kteří byli raněni ve válce.

Spojené státy severoamerické.

(Pamětní odznaky.) Návrh zákona, jímž se povoluje vydání služebních odznaků důstojníkům a mužstvu dvou brigád texaské jízdy.

Španěly.

(Námořní služba.) Zákon ze dne 19. července 1923, jímž se pozměňuje zákon, týkající se vojenské služby námořní.

Švédsko.

(Výcvik.) Zákon z 22. února 1924, jímž se mění doba výcviku pro brance ročníku 1924. — (Voj. trestní zákony.) Zákon z 6. června 1924, jímž se mění §§ 49., 50., 52., 56. a 185. voj. trestního zákona z 23. října 1914.

Uruguay.

(Námořníci.) Zákon z 19. května 1923, jímž se prozatímně upravují požitky námořního personálu podle norem platných pro pozemní vojsko. (Z cizích parlamentů, roč. 1924.)

Tn.

Průmyslová mobilisace ve Spojených státech. Účast na světové válce upozornila Spojené státy na jejich nepřipravenost pro válku. Pershingovi vojáci bili se na francouzské frontě, nemajíce ani tanků ani děl větší ráže amerického původu. Jejich první letecká eskadrila domácí výroby přeletěla bitevní linii teprve 7. srpna 1918. Spojené státy opatrovaly svým spojencům suroviny, z nichž ve Francii se vyráběly tanky, děla a granáty. Dnes snaží se doplniti a dohoniti, co zanedbaly. Zákon o národní obraně ze dne 4. června 1920 obsahuje široký program průmyslové mobilisace. Území Spojených států bylo rozděleno na průmyslové oblasti, které jsou jakýmsi kadry pro zásobování surovinami a pro výrobu válečného materiálu. Místo „kanceláře válečného průmyslu“ — která fungovala v letech 1917 a 1918 — zřízena byla „Vojenská a námořní kancelář pro střelivo“, v níž

pracují zkušení důstojníci, dokonale obeznámeni s metodami výrobami a nákupními. Výroba dělostřeleckého materiálu řízena je civilistou, jemuž k ruce stojí důstojník pravidelné armády. Programy a smlouvy výrobní i nákupní jsou pečlivě připravovány a záložní důstojníci každoročně studují u generálního štábu projektované plány. Tím získaly Spojené státy veliký náskok před národy „militaristickými“. Jest zajímavé pozorovati, jak národ s ohromným zdrojem surovin a armádou poměrně malou podrobně a rychle připravuje svou průmyslovou mobilisaci. Jest to známkou, že Spojené státy chtějí v budoucí válce šetřiti lidmi, dolary i časem.

—wf—

(R. M. G. 11.)

Význam civilního letectva jako zálohy letectva vojenského v době války. Srpnové číslo „The Journal of the Royal United Institution“ uveřejnilo zajímavou přednášku Clark-Halla, již podáváme jen stručně. Zálohou rozumí se nejen personál, ale i materiál, továrny letecké, projekty, výzkumy, zkušenost. Autor rozdělil svou přednášku na tři části: nezbytná záloha vojenského letectva za války, dnešní stav letectva civilního a podpora, kterou může poskytnouti vojenskému letectví v budoucnosti.

Přednášející přijal za základ 1000 bojových letounů. Personál skládá se z leteckého a pozemního. Podle anglických zkušeností za světové války na západní frontě lze předpokládati měsíční ztráty 25 procent, to znamená: 250 pilotů za měsíc. Ale v Anglii jest dnes jenom 131 civilních letců. Kromě toho tyto letci, ač jsou jinak výborní, nejsou obeznámeni s letem skupinovým, s bojem ve vzduchu, s formacemi bombardovacích, a bude třeba poskytnouti jim určitou dobu pro výcvik. Co se týče personálu pozemního, nemá téměř ztrát. Z tohoto personálu však dnes jest jenom 25% specialistů a v celé Anglii jest jich jen 200, to jest: počet nezbytný pro šest eskadril.

Letounů civilních dalo by se dnes jen těžko užiti ve vojenském letectvu. Mezi 87 letouny je 42 různých modelů a 21 typů motorů. Eskadrily musí však býti homogenní.

Co se ztrát letounů týče, vykazuje válka měsíčních 40 procent. V míru činí ztráta jen dvě procenta za měsíc. Jest tedy třeba, aby výroba byla intenzivnější, aby zásoba letounů nahraditi mohla ztráty do té doby, než továrny budou schopny výrobou krýti ztráty.

Kdyby nebylo civilního letectva nebo kdyby se na ně nespolehalo,

mohly by státní továrny teprve po půl roce nahraditi měsíční ztráty. Bylo by tedy třeba zálohy 1520 letounů a za první půlrok by nebylo lze postaviti ani jedné nové eskadry. Budou-li však civilní továrny pracovati současně pro letectvo vojenské, bude perioda kritická trvati jen pět měsíců, bude zapotřebí zálohy pouze 1140 letounů a na konci osmého měsíce bude tu 1800 letounů pro nové formace, kdežto v prvním případě by jich bylo v téže době jen 300. Shrme-li tedy tato fakta, vyplývá z nich, že civilní letectvo není velkým zdrojem personálu technického, zato ale neocenitelným pramenem odborného personálu technického. Ztráty aparátů a motorů jsou za války tak těžké, že jen silný civilní průmysl může je nahraditi. V té věci lze tedy očekávati nejčinnější služby civilního letectva, které již překonalo, podle názoru autorova, stádium experimentální a přichází do stadia rozvoje.

—wf— (B. B. S. M. 11.)

Nový odborný časopis. Vojenský zdravotnický poradní sbor MNO počne vydávati počátkem roku 1925 se svolením MNO vědecký orgán čsl. vojenských lékařů, zvěrolékařů a lékárníků,

nadepsaný „Československé vojensko-zdravotnické listy“. Tato revue bude s počátku vycházeti čtvrtletně a bude shrnovati a třiditi látku se zřetěním k vojsku na tyto oddíly:

a) Práce původní ze všech odborů vojenského lékařství, veterinářství a lékárnictví;

b) vojenské zdravotní referáty domácích a cizích časopisů;

c) zprávy o vědeckých sjezdech doma i v cizině, jež týkají se vojenského zdravotnictva, referáty o přednáškách atd.;

d) důležitější zdravotnické přednášky,

e) různé zprávy.

Předplatné bude činiti na celý rok 20 až 25 Kč.

Vědecký ústav vojenský s radostí vítá nový tento orgán naší zdravotnické služby v šestém roce trvání naší armády, a doufá, že bude nám pomáhati vyplňovati mezery v naší vojenské literatuře, jako činí „Vojensko-technické zprávy“ ve vojenské technice. Jen ty tituly „Vojensko-zdravotnické listy“ a „Vojensko-technické zprávy“ nechť se nám líbí. Není češtější „Vojenské zdravotnické listy“ a „Vojenské technické zprávy“? Kč